

สถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี Current Status of the Community Enterprises in Ubon Ratchathani Province

Received: 9 April 2023

Revised: 5 June 2023

Accepted: 8 June 2023

วิภา มะลา^{1*}, วลัยพรรณ ชินชัยสิริภร², ศศิมล มุ่งหมาย³, รังสี บุญเจือ⁴ และธันยธัช มุ่งคุณดา⁵

Wipa Mala^{1*}, Walaipun Chinchaisirapat², Sasimon Mungmai³, Rungsee Boonjua⁴ and Thantanach Mungkhunda⁵

^{1,2,3,4,5}อาจารย์ หลักสูตรธุรกิจอาหารและโภชนาการ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{1,2,3,4,5}Lecturer from Food Business and Nutrition Program Faculty of Agriculture Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding Author Email: wipa.m@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี และ 2. เพื่อศึกษาการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือการวิจัย คือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร และกลุ่มการผลิตเครื่องดื่ม จำนวน 211 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานมากที่สุด ระยะเวลาในการดำเนินงานของกลุ่มไม่เกิน 5 ปี สำหรับที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นทุนที่ได้มาจากทรัพยากรในชุมชน ทุนที่เป็นเงินสดที่ได้จากการระดมทุนของสมาชิกและทุนอื่น ๆ เงินทุนเริ่มต้นของกลุ่มไม่เกิน 50,000 บาท ยอดขายเฉลี่ยของกลุ่ม 27,511.85 บาท รายได้เฉลี่ยของสมาชิก 3,130.81 บาท และ 2) การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนด้านทรัพยากรกายภาพ พบว่า ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านทรัพยากรกายภาพ ในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.61) (2) ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$, S.D. = 0.36) (3) ปัจจัยด้านทรัพยากรแหล่งเงินทุน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$, S.D. = 0.41) และ (4) ปัจจัยด้านด้านทรัพยากรความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.48)

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน, ผลิตภัณฑ์อาหาร, ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม

Abstract

This research purposes consisted of 1. investigate current status of the community food processing and production enterprises, community beverage production enterprises in Ubon Ratchathani province and 2. to examine adjustment and changes of the community food processing and production enterprises, community beverage production enterprises in Ubon Ratchathani province. The study was designed as qualitative research. The instruments were questionnaires for 211 purposively sampled informants from the community enterprises in food processing and product groups, and beverage production groups. The data obtained were analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean, and standard deviation. The results showed that 1) founding of most community enterprises were supported by government organizations. The community

enterprise implementation duration was no longer than 5 years. The source of capital in the community enterprise business was mainly from community resources; cash was from member fund raising and other funds. The initiative fund was not over 50,000 bahts the group average sales was 27,511.85 bahts. The average member's income was 3,130.81 bahts and 2) Adaptation and change of community enterprises regarding physical resources, it was found that Consisting of (1) physical resource factors Overall, at a high level ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.61) (2) Human resource factors Overall, it is at a moderate level ($\bar{x} = 3.27$, S.D. = 0.36) (3) Factors in financial resources Overall, it was at a moderate level ($\bar{x} = 2.73$, S.D. = 0.41) and (4) knowledge resources factor. Overall, it was at a moderate level ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.48).

Keywords: Community Enterprise, Food Processing, Product Processing

บทนำ

สถานการณ์เศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2564 มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวเนื่องจากช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ. 2563 โดยมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญมาจากความสำเร็จในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ภายในประเทศ รวมถึงการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลกตามสถานการณ์การแพร่ระบาดในหลายประเทศที่ผ่านพ้นจุดสูงสุดไปแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของเศรษฐกิจในระยะต่อไปยังมีปัจจัยเสี่ยงและข้อจำกัด ซึ่งจะส่งผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อประชาชนภายในประเทศ โดยเฉพาะประชาชนในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

การยกระดับเศรษฐกิจประชาชนในระดับรากหญ้าที่ผ่านมา รัฐบาลมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการพัฒนาด้านกายภาพ สภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาชุมชนของทุกพื้นที่ประเทศ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมด้านการศึกษา การเรียนรู้ การอาชีพ และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานเศรษฐกิจให้ประชาชนในระดับรากหญ้าให้พึ่งตนเองได้ในอนาคต โดยเน้นการยกระดับศักยภาพอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนให้โดดเด่น หมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจฐานรากได้รับการพัฒนา เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ให้การสนับสนุนการกระจายผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงนำไปสู่การก่อตั้ง วิสาหกิจชุมชน (สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย, 2556)

ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นทั่วประเทศไทย รวมไปถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภูมิภาคที่ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนต่ำเป็นอันดับสองของประเทศ (20,600.34 บาท) แต่มีเส้นความยากจน (ด้านรายจ่าย) เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ (2,479 บาท ต่อคน ต่อเดือน) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) จากการสำรวจของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2564) พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการจดทะเบียนมากถึง 19,707 กลุ่ม และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น แต่ก็มี การเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ต่ออายุทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการเปลี่ยนกลุ่มสินค้าหรือบริการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจต้องมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนสินค้า หรือแผนการตลาด และยังไม่มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีซึ่งเป็นหน่วยงานราชการในพื้นที่และมีพันธกิจสำคัญในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ม.ป.ป.) จึงได้มองเห็นความสำคัญในการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะงศึกษาวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร และวิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มภายหลังการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชน 2 กลุ่มนี้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาวะสุขภาพของประชาชน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร และวิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ให้ตรงตามความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น จัดให้มีการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิสาหกิจชุมชน การฝึกอบรมด้านการจัดการ การบัญชี ภาษีอากร หรือการถ่ายทอดความรู้ นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีด้านการผลิตหรือการตลาด เป็นต้น เพราะการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการศึกษาแบบเจาะจง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่ม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

- 1.1 ประชากร ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร และ กลุ่มการผลิตเครื่องดื่ม จำนวน 340 กลุ่ม
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Yamane 1967 อ้างถึงใน พงรรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน .05 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 184 กลุ่ม กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) โดยใช้ประเภทของวิสาหกิจชุมชนเป็นชั้นภูมิ แต่เนื่องจากประชากรในแต่ละชั้นภูมิมีขนาดที่แตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงกำหนดอัตราส่วนในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดย ประเภทของวิสาหกิจชุมชน: กลุ่มตัวอย่างคือ 1: 1.8 (1.8 มาจากประชากรทั้งหมด 340 กลุ่ม/กลุ่มตัวอย่าง 184 กลุ่ม) ในกรณีที่ประชากรในชั้นภูมิใดมีจำนวนไม่ถึง 5 กลุ่ม จะกำหนดให้ใช้ประชากรทั้งหมดของชั้นภูมินั้นเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 211 กลุ่ม

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 3 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน ตอนที่ 4 การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.75-1.00 และทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.55-0.78 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.84

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกหนังสือขออนุเคราะห์เก็บข้อมูลและการจัดกิจกรรม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เภรณฤกษ์ หรือสมาชิกซึ่งประธานได้มอบหมายให้เป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ทีมผู้วิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดในแต่ละพื้นที่จนครบทุกกลุ่มจำนวน 25 อำเภอ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) เฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสถานการณ์ปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานมากที่สุดจำนวน 82 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาเกิดจากการต้องการแก้ไขปัญหาร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 75 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 35.5 เกิดจากการชักชวนของผู้นำ จำนวน 46 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 21.8 และมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน จำนวน 8 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.8 ระยะเวลาในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนับตั้งแต่ก่อตั้งส่วนใหญ่คือ ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 122 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาคือ 5-10 ปี จำนวน 53 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 25.1 และ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 36 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 17.1 ($\bar{x} = 2.96$, S.D. = 0.95) เงินทุนเริ่มต้นของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีเงินทุนเริ่มต้นของกลุ่ม ไม่เกิน 50,000 บาท จำนวน 192 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงนามีเงินทุนเริ่มต้นของกลุ่ม จำนวน 50,000-100,000 บาท จำนวน 12 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 5.7 และมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 7 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.3 ไขจำนวนเงินทุนเริ่มต้นของกลุ่มมากกว่า 100,000 บาท ($\bar{x} = 9.50$, S.D. = 6.68) ยอดขายของวิสาหกิจชุมชนต่อเดือน มียอดขายเฉลี่ยประมาณ 27,511.85 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 300,000 บาท วิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งมียอดขายระหว่าง 10,000-50,000 บาทต่อเดือน จำนวน 111 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 52.60 รองลงมามียอดขายน้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 59 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 27.96 ($\bar{x} = 2,7511.85$, S.D. = 44,940.210) และรายได้เฉลี่ยของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่อเดือน เป็นรายได้เฉลี่ยที่ได้รับจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไม่นับรวมรายได้อื่น พบว่า สมาชิกมีรายได้เฉลี่ย 3,130.81 บาท ต่ำสุด 500 บาท สูงสุด 10,000 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 1,001-3,000 บาท จำนวน 140 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 66.35 รองลงมามีรายได้เฉลี่ย 3,001-6,000 บาท จำนวน 50 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 23.69 และมีรายได้เฉลี่ย 6,001-9,000 บาท จำนวน 13 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 6.16 ($\bar{x} = 3,130.81$, S.D. = 2,154.25) ตามลำดับ

2. การศึกษาการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรกายภาพ (n = 211)

ทรัพยากรกายภาพ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
----------------	-----------	------	-------

1. การนำวัตถุดิบในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงมาใช้ในการผลิตเพื่อเป็นการลดรายจ่าย กระจายรายได้และสร้างเครือข่าย	3.91	0.86	มาก
2. การนำเทคโนโลยี เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การผลิตใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิต	3.81	0.94	มาก
3. เป็นต้องพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สะดวกในการขนส่ง	3.71	0.92	มาก
4. ต้องปรับปรุงอาคารสถานที่ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร/การผลิตเครื่องดื่มใหม่ให้สวยงาม มีมุมให้ลูกค้าได้ถ่ายภาพ เช็กอิน	3.71	0.13	มาก
5. ต้องปรับปรุงแบบการขายทำการตลาดแบบออนไลน์	3.59	0.01	มาก
6. ต้องเปลี่ยนระบบการผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร/การผลิตเครื่องดื่มเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์	3.55	0.87	มาก
ภาพรวม	3.46	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรกายภาพ วิสาหกิจชุมชนต้องมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.61) และสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การนำวัตถุดิบในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงมาใช้ในการผลิตเพื่อเป็นการลดรายจ่าย กระจายรายได้และเป็นการสร้างเครือข่าย ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.86) 2) ต้องนำเทคโนโลยี เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การผลิตใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิต ($\bar{x} = 3.81$, S.D. = 0.94) 3) ต้องปรับปรุงอาคารสถานที่ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร/การผลิตเครื่องดื่มใหม่ให้สวยงาม มีมุมให้ลูกค้าได้ถ่ายภาพ เช็กอิน ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.13) 4) ต้องพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สะดวกในการขนส่ง ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.92) 5) ปรับรูปแบบการขายทำการตลาดแบบออนไลน์ ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = 0.01) และ 6) ต้องเปลี่ยนระบบการผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร/การผลิตเครื่องดื่มเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรมนุษย์ (n = 211)

ทรัพยากรมนุษย์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 สมาชิกในกลุ่มมีขวัญและกำลังใจที่ดีและพึงพอใจในบทบาท หน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย	3.63	0.83	มาก
2. ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 กลุ่มมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคนอย่างชัดเจนและปฏิบัติตามแนวทาง Social Distancing อย่างเคร่งครัด	3.62	0.11	มาก
3. สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานและกิจกรรมภายในกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์	3.58	0.73	มาก
4. สมาชิกในกลุ่มมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถผลิตสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์	3.51	0.81	มาก
ภาพรวม	3.27	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ในภาพรวมมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$, S.D. = 0.36) และสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 สมาชิกต้องมีการปรับตัวในเรื่องต่าง ๆ แต่ยังมีขวัญและกำลังใจที่ดีและพึงพอใจในบทบาท หน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.83) 2) ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการมอบหมายหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคนอย่างชัดเจนและปฏิบัติตามแนวทาง Social Distancing อย่างเคร่งครัด ($\bar{x} = 3.62$, S.D. = 0.11) 3) สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยน

ระบบการทำงานและกิจกรรมภายในกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.73) และ 4) สมาชิกในกลุ่มมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถผลิตสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรแหล่งเงินทุน (n = 211)

ทรัพยากรแหล่งเงินทุน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. วิสาหกิจชุมชนสนับสนุนให้สมาชิกเข้าร่วมมาตรการช่วยเหลือของรัฐ	3.64	0.91	มาก
2. มีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น	3.36	0.90	มาก
ภาพรวม	2.73	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรแหล่งเงินทุน ในภาพรวมมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลง ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$, S.D. = 0.41) และสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การสนับสนุนให้สมาชิกเข้าร่วมมาตรการช่วยเหลือของรัฐ ($\bar{x} = 3.64$, S.D. = 0.91) และ 2) การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ($\bar{x} = 3.36$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรความรู้ (n = 211)

ทรัพยากรความรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สมาชิกในกลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 และปฏิบัติตามแนวทาง Social Distancing อย่างเคร่งครัด	3.94	0.03	มาก
2. สมาชิกในกลุ่มทุกคนรู้ถึงบทบาท หน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย	3.91	0.84	มาก
3. สมาชิกในกลุ่มรู้ว่าจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานและกิจกรรมภายในวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์	3.74	0.88	มาก
4. สมาชิกในกลุ่มนำความรู้มาใช้ในการผลิตสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์	3.47	0.94	มาก
ภาพรวม	3.26	0.48	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านด้านทรัพยากรความรู้ ในภาพรวมมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.48) และสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) สมาชิกในกลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 และปฏิบัติตามแนวทาง Social Distancing อย่างเคร่งครัด ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 0.03) 2) สมาชิกในกลุ่มทุกคนรู้ถึงบทบาท หน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.84) 3) สมาชิกในกลุ่มรู้ว่าจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานและกิจกรรมภายในวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.74$, S.D. = 0.88) และ 4) สมาชิกในกลุ่มนำความรู้มาใช้ในการผลิตสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.94) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานมากที่สุด ระยะเวลาในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนับตั้งแต่ก่อตั้งส่วนใหญ่คือ ไม่เกิน 5 ปี เงินทุนเริ่มต้นของกลุ่ม ไม่เกิน 50,000 บาท วิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งมียอดขายระหว่าง 10,000-50,000 บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่อเดือน 3,130.81 บาท

2. เพื่อศึกษาการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านทรัพยากรกายภาพ ในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.61) 2) ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$, S.D. = 0.36) 3) ปัจจัยด้านทรัพยากรแหล่งเงินทุน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$, S.D. = 0.41) และ 4) ปัจจัยด้านด้านทรัพยากรความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.48)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ศึกษาสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร วิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องดื่มในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐมากที่สุด ดังนั้นการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญมากสอดคล้องกับธนเสริม ขำจินดา และวันทนี แสงภักดี (2562) พบว่า การจัดตั้งและการจัดการกลุ่มผ้าไหมแพรวา อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ยอดขายของวิสาหกิจชุมชนต่อเดือน พบว่า มียอดขายเฉลี่ยประมาณ 27,511.85 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 300,000 บาท จากตัวเลขยอดขาย พบว่า ยอดขายสูงสุดและยอดขายต่ำสุดมีความแตกต่างกันมาก อาจเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มที่แตกต่างกัน บางกลุ่มมีการชะลอหรือยกเลิกการผลิตสินค้าบางประเภท รวมถึงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลงจึงส่งผลต่อยอดขายของกลุ่ม สอดคล้องกับสุริรัตน์ บุตรพรหม และคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การระบาดของโรคโควิด-19 ทั้ง 2 ครั้ง ส่งผลต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนมีรายได้ลดลง เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวหรือมีนักท่องเที่ยวลดลง ชาวบ้านไม่สามารถขายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวได้ และรายได้เฉลี่ยของสมาชิกต่อเดือน พบว่าสมาชิกมีรายได้เฉลี่ย 3,130.81 บาท ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนที่ได้มาจากการทำธุรกิจคือ 4,607 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) พบว่า สมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุด 500 บาท สูงสุด 10,000 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 1,001-3,000 บาท รายได้มีความสัมพันธ์กับยอดขายดังนั้นเมื่อกลุ่มมีการชะลอหรือยกเลิกการผลิตสินค้าบางประเภทหรือการที่จำนวนของนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลงจึงส่งผลต่อรายได้ของสมาชิกในกลุ่ม สอดคล้องกับ สุริรัตน์ บุตรพรหม และคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้รวมของสมาชิกในครัวเรือนต่อเดือนไม่เกิน 30,000 บาท

2. การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนปัจจัยด้านทรัพยากรทางกายภาพ พบว่า วิสาหกิจชุมชนต้องมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.61) การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรทาง

กายภาพส่วนใหญ่คือการเลือกใช้วัตถุดิบ และทรัพยากรหลักที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ทำให้กลุ่มมีวัตถุดิบเพียงพอ ต้นทุนค่าวัตถุดิบต่ำ และราคาวัตถุดิบคงที่ มีการนำอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี มาใช้ในการผลิตแต่เป็นอุปกรณ์และเทคโนโลยีง่าย ๆ เนื่องจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่ไม่ซับซ้อนมากนัก เช่น เครื่องบรรจุอาหารแบบสุญญากาศ เครื่องอบลมร้อนขนาดเล็ก มีการผลิตสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตน้ำสมุนไพร เปลี่ยนมาผลิตน้ำซิงบรรจุขวด และซิงผงพร้อมดื่ม กลุ่มผลิตแคบหมู และกลุ่มผลิตเนื้อแดดเดียวปกติจะผลิตทุกวันปรับเปลี่ยนเป็นผลิตตามสั่งและต้องสั่งล่วงหน้า 3-4 วัน กลุ่มผลิตหมูสวรรค์เดิมจำหน่ายเป็นกิโลกรัมปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการบรรจุในถุงขนาด 20 กรัม แล้วทำเป็นแพคเกจตามร้านของชำในเขตชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้กลุ่มยังมีการปรับปรุงสถานที่ให้มีความเหมาะสมสวยงาม มีมุมให้ลูกค้าได้ถ่ายภาพ เช็กอิน ซึ่งจะเป็จุดดึงดูดความสนใจของลูกค้าได้ สอดคล้องกับอัฐธมา บุญปาลิต (2561) พบว่า ร้านอาหารควรมีการออกแบบเพื่อการใช้งานเฉพาะเพื่อให้สะดวกแก่การบริการ และมีการตกแต่งที่สวยงามเข้ากับแนวคิดของร้าน เช่น ร้านอาหารสุขภาพ ร้านอาหารไทยอีสาน ร้านอาหารชาววัง เป็นต้น รวมถึงมีบริเวณโดยรอบที่สะอาด มีการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมจำลองที่ทำให้บรรยากาศที่ดีแก่ลูกค้า ถ้าสามารถเห็นวิวภายนอกได้ก็จะเป็นแม่เหล็กดึงดูดลูกค้า Kulchalee Puangpejara et al (2016) เสนอว่า แนวทางการพัฒนาด้านการตลาดของวิสาหกิจชุมชนไร่สานฝัน ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี คือกลุ่มจะต้องมีการปรับปรุงบริเวณโดยรอบของไร่สานฝันเพื่อดึงดูดลูกค้า ต้องมีการปรับปรุงรูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์ และฉลาก ต้องกำหนดราคาสินค้าและส่วนลดให้เป็นระบบและจูงใจ และต้องเพิ่มช่องทางการจำหน่ายโดยนำสินค้าไปฝากขายตามเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และสถานที่ต่าง ๆ มากขึ้น จากการวิจัยนี้ พบว่า วิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มมีการปรับรูปแบบการขายเป็นระบบออนไลน์จึงมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการขนส่งแต่ก็ยังเป็นบรรจุภัณฑ์ง่าย ๆ ที่หาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป คือ ถุงบรรจุอาหารสุญญากาศ และเครื่องบรรจุอาหารแบบสุญญากาศไม่ได้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ เนื่องจากกลุ่มคิดว่าการออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ กลุ่มมีการเปลี่ยนระบบการผลิตให้เหมาะสมกับสถานการณ์คือ เปลี่ยนจากการผลิตแบบเดิมมาเป็นการผลิตตามสั่ง และลดปริมาณการผลิตลง ซึ่งเหมาะสมกับแนวทางการเว้นระยะห่างในสังคม จำกัดคนเข้ามายังสถานที่ผลิตอาหารครั้งละไม่เกิน 3-5 คน เท่านั้น

2.1 ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ในภาพรวมมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$, S.D. = 0.36) ทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของกลุ่ม เมื่อมีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องมีการปรับตัวในเรื่องต่าง ๆ แต่ยังมีขวัญและกำลังใจที่ดีและพึงพอใจในบทบาท หน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย กลุ่มได้มีการมอบหมายหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคนอย่างชัดเจนและปฏิบัติตามแนวทางการเว้นระยะห่างในสังคม (Social Distancing) อย่างเคร่งครัด สมาชิกมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานและกิจกรรมภายในกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยมีการประชุมเพื่อแบ่งวันทำงาน และ สมาชิกในกลุ่มมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถผลิตสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สอดคล้องกับณัฐชรัฐ แพกุล, วรณดี สุทธิธรากร และภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร (2564) พบว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปอาหารจังหวัดนครนายก มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคล สนับสนุนให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ รวมถึงการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานโดยความร่วมมือของสมาชิก วุทธิชัย ลิ้มอรุณทัย (2562) ได้เสนอไว้ว่า ในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมาย สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และการที่องค์กรจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ รวมถึงรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพไว้นั้น องค์กรต้องบริหารให้บุคลากรในองค์กรมีความสุขร่วมด้วย ดังนั้น การปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงควรคำนึงถึงความพร้อมของสมาชิกเพื่อไม่ให้เกิดแรงกดดันในการทำงานซึ่งจะส่งผลให้ทำงานไม่มีความสุข

2.2 ปัจจัยด้านทรัพยากรแหล่งเงินทุน ในภาพรวมมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลง ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$, S.D. = 0.41) การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรแหล่งเงินทุนที่ชัดเจนคือ กลุ่มสนับสนุนให้สมาชิกเข้าร่วมมาตรการช่วยเหลือของรัฐ ได้แก่ โครงการคนละครึ่ง ยิ่งใช้ยิ่งได้ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การลดค่าไฟฟ้า/น้ำประปา โครงการเราชนะ เป็นต้น การที่สมาชิกในกลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในโครงการดังกล่าวช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับธนิกานต์ ศรีจันทร์ และภักดี โพธิ์สิงห์ (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่องนโยบายสวัสดิการและมาตรการช่วยเหลือของรัฐผ่านระบบแอปพลิเคชัน ต่อผู้ได้รับผลกระทบจาก Covid19 พบว่า ผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากวิกฤตโควิด-19 นี้มีความรุนแรงมากโดยเฉพาะการตกงานและการลดลงของรายได้ อันนำมาสู่ปัญหาอื่น ๆ ในชีวิต และความเครียด การได้รับความช่วยเหลือเยียวยาของรัฐสามารถช่วยผู้ได้รับผลกระทบและช่วยแบ่งเบาภาระในการดูแลสมาชิกที่เปราะบางในครอบครัวได้

2.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรความรู้ ในภาพรวมมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.48) พบว่า กลุ่มมีความรู้และทักษะด้านการตลาดผลิตภัณฑ์อาหาร/การผลิตเครื่องดื่ม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร/การผลิตเครื่องดื่ม และสมาชิกมีความรู้ความสามารถที่เป็นประโยชน์ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร/การผลิตเครื่องดื่มในระดับดีมาก แต่เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ พบว่า ความรู้ที่สมาชิกในกลุ่มมีนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และการปฏิบัติตามแนวทางการเว้นระยะห่างในสังคมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากในปี พ.ศ. 2564 การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยยังมีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจทุกประเภท ได้มีประกาศแจ้งจากทางกรมควบคุมโรค ลงวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2564 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้เข้ามาแนะนำให้กลุ่มปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัด สมาชิกในกลุ่มได้ปฏิบัติตามแนวทางการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล เพื่อป้องกันและลดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้แก่ การออกจากบ้านเมื่อจำเป็นเท่านั้น การเว้นระยะห่างจากคนอื่นอย่างน้อย 1-2 เมตร หลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่มีคนหนาแน่น แออัด หรือพื้นที่ปิด สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลา เมื่ออยู่นอกบ้าน เป็นต้น และสมาชิกในกลุ่มมีความยินดีที่จะปฏิบัติตามแนวทางอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดดังกล่าว สอดคล้องกับสุริรัตน์ บุตรพรหม และคณะ (2565) พบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันการแพร่ของทางราชการที่ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด และกลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันการติดเชื้อเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้ความสำคัญกับตัวแปรทรัพยากรทางกายภาพที่วิสาหกิจชุมชนต้องมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมีการให้ความรู้ ส่งเสริม พัฒนาปัจจัยทรัพยากรทางกายภาพ เช่น การส่งเสริมให้กลุ่มนำวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีคุณภาพมาใช้ในการผลิต การนำเทคโนโลยีเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การผลิตใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิต และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สะดวกในการขนส่ง เป็นต้น

1.2 การทำการตลาดออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญในการกระจายสินค้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการเรียนรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ หรือเรียนรู้การตลาดออนไลน์ กลุ่มอาจรับสมัครสมาชิกใหม่ที่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี หรือส่งสมาชิกที่มีความสนใจเรื่องเทคโนโลยีไปอบรมตามหน่วยงานต่าง ๆ จะทำให้กลุ่มสามารถทำการตลาดออนไลน์และกระจายสินค้าได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีความแตกต่างหรือมีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน

2.2 ศึกษาให้ครอบคลุมกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสนับสนุนและส่งเสริมงานของวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นประโยชน์ทางการศึกษาแก่ผู้สนใจต้องการศึกษาและทำการวิจัยในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องสถานภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี สำเร็จได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านงบประมาณในการสนับสนุนงานวิจัย ขอขอบคุณ คุณปัทมา ทองสิงหา เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานีที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานไปยังแต่ละอำเภอ ขอขอบคุณพัฒนาชุมชนแต่ละอำเภอที่ช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในครั้งนี้ และขอขอบคุณ ผู้นำและตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกท่านที่สละเวลามาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). รายงานสรุปประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามพื้นที่ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จาก http://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id.
- ณัฐชรัฐ แพกุล, วรณดี สุทธินารกร และภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร. (2564). การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปอาหารจังหวัดนครนายก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(3), 343-356.
- ธนเสฏฐ์ ขำจินดา และวันทนี แสงภักดี. (2562). การจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมกลุ่มทอผ้าไหมแพรวา อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(3), 520-532.
- ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2564). นโยบายสวัสดิการและมาตรการช่วยเหลือของรัฐผ่านระบบแอปพลิเคชันต่อผู้ได้รับผลกระทบจาก Covid19. *Journal of Modern Learning Development*, 6(6), 48-75.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (ม.ป.ป.). *เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2564, จาก <http://www.ubru.ac.th/about.php>.
- วุทธิชัย ลิ้มอรุณทัย. (2562). ตัวแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาองค์การอย่างยั่งยืนกรณี ศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 12(5), 1445-1464.
- สุริรัตน์ บุตรพรหม และคณะ. (2565). การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(1), 108-117.
- สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สามของปี 2563 และแนวโน้มปี 2563 - 2564*. (2563). สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564, จาก <https://www.ryt9.com/s/nesd/3176176>. 14.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สถิติรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน*. (2562). สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>.
- สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย. (2556). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2556-2561*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2564, จาก <https://www.google.co.th/webhpsourceid=chromeinstant>.
- อัญญา บุญปาลิต. (2561). กลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับร้านอาหาร/ภัตตาคารในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ*

สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 4(2), 108-123.

Kulchalee Puangpejara Somporn Puangpejara Sopit Kamnuanchai and Saowaporn Sookkerd. (2016).

Guidelines for Marketing Development of a Small and Micro Community Enterprise: A Case Study of Rai San Fan Community Enterprise, Nikhom Sang Ton-eng Sub- District, Muang District, Lop Buri Province. *NIDA Development Journal*, 56(4), 98-120.